

Nr 377.

Av herr **Hage m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:t:s proposition nr 213, med förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskäligen hyresstegring m. m.

Det förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskäligen hyresstegring, som Kungl. Maj:t framlagt i proposition nr 213, måste betraktas som innebärande i vissa avseenden en försämring av den lag, som nu är gällande. Denna försämring möter redan i lagförslaget första paragraf, där en inskränkning vidtagits rörande *området för lagens obligatoriska giltighet*. Vi kunna ej godkänna de anförda motiven för en sådan inskränkning, i synnerhet som det framlagda lagförslaget erhållit en sådan innebörd, att t. o. m. inom en sådan kommunal beslutande-nämnd som Stockholms stadsfullmäktige — för att taga ett exempel — kanske skulle kunna åstadkommas ett beslut om tillstyrkande av borttagande av hyresnämndsinstitutionen inom Stockholm. Detta skulle nämligen kunna ske, om högern t. ex. gick mangrant fram för detta krav och ett fåtal liberaler förenade sig om detta yrkande. Det är risk för att med den formulering, som i regeringens förslag ifrågasatts i denna punkt, situationen blir densamma i ett flertal beslutande kommunala institutioner, där arbetare och småfolk äro svagt representerade.

Om alltså en bestämmelse skall komma till stånd på denna punkt, så bör åtminstone i alla fall den *obligatoriska* giltigheten kvarstå för någorlunda större samhällen, och anse vi, att gränsen i detta fall bör sättas vid ett invånarantal av 3,000 invånare.

I övrigt ha vi den uppfattningen, att det varit naturligare, om man i lagen föreslagit stadganden, avseende att *utvidga* området för hyresnämndernas verksamhetsområde, i synnerhet som man kan konstatera, att t. o. m. blotta tillvaron av en hyresnämnd ibland kan ha en viss återhållande verkan på hyresstegringen. I den riktningen gick en motion,

som frambars vid 1917 års riksdag av undertecknad, Hage, vilken yrkade bl. a., att lagens obligatoriska giltighetsområde skulle utsträckas till samhällen med minst 3,000 invånare. Riksdagen tillmötesgick motionen så till vida, att gränsen nedåt flyttades till 5,000 invånare. Som ett skäl för att man ej borde gå längre, då det gäller den *obligatoriska* giltigheten, anfördes, att man även i andra samhällen kunde få lagen antagen efter särskild framställning från den beslutande kommunala myndigheten. Frågan hänsköts alltså till den 40-gradiga skalans avgörande, och helt naturligt är då, att husägare- och kapitalistintresset skulle få allt för mycket att säga. Detta påpekades också i ovannämnda motion vid 1917 års riksdag. Men då förklarade man, att i sådana fall, då nämnda intresse genomdrivit ett avstyrkande beslut, skulle dock likväl finnas möjlighet för Kungl. Maj:t att förordna om lagens ikraftträdande, då skäl därtill förefunnnes.

Erfarenheten har emellertid visat, att de farhågor, som framfördes i ovannämnda motion, besannats. I en del kommuner, där undertecknade känna till ställningen på bostadsmarknaden och där otvetydigt behov av lagens ikraftträdande förefinnes — städerna Sollefteå, Hesselholm, köpingen Ljungby m. fl. — har lagen ej kommit till användning på grund av avstyrkande från den kommunala myndigheten, där den bristande kommunala ansvarskänslan fått ett naturligt understöd av den majoritet, som kunnat åstadkommas genom den 40-gradiga skalans möjligheter att diktera besluten. Och Kungl. Maj:t har trots de antydningar om ett motsatt förfarande, som gavs vid föregående års riksdag, i allmänhet följt de avgivna avstyrkande yttrandena, varigenom vissa samhällen blivit ohjälpta, trots att förhållandena där i hög grad motivera lagens ikraftträdande.

En antydan om att Kungl. Maj:t anser, att förhållandena på detta område ej äro fullt tillfredsställande, har emellertid kommit till synes i den nu föreliggande propositionen, där det ifrågasatts, att för upphävande av lagens giltighet i samhälle, där den nu gäller, skulle fordras $\frac{2}{3}$ majoritet. Detta förslag är tydligen tillkommet som en garanti mot den 40-gradiga representationens eventuella förlöpningar och för att tillgodose de sociala kraven. Men konsekvensen bjuder då också, att man söker åstadkomma liknande bestämmelser, avsedda att skydda de bostadsbehövandes intressen, även i samhällen, där lagen nu ej är gällande. En konsekvens av ett sådant stadgande blir alltså, att det stadgas, att i samhällen, där lagen ej har *obligatorisk* giltighet, den kan komma till användning, då vid voteringen med anledning av förslag om lagens ikraftträdande minst $\frac{1}{3}$ röstat för tillstyrkande av förslaget.

Men även ett sådant stadgande torde ej vara tillräckligt att skydda de bostadsbehövandes intressen i samhällen, där småfolket och arbetarna äro svagt representerade inom stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige m. m. och särskilt i kommuner, inom vilka finnas områden med hopträngd befolkning, där lagen anses böra komma till användning, under det att för övriga delen av kommunen inga skäl härtill föreligga. Inom sådana kommuner behandlas frågan, såvitt ej kommunalfullmäktige finnas, vid kommunalstämman, och beslutet avgöres alltså i stort sett av röstberättigade från delar av kommunen, där man ej har något behov av lagens tillkomst.

Dessa synpunkter framhöllos i den motion, som 1917 väcktes av undertecknad, Hage, (motion nr 434 i 2 kam.). Skälen föreligga fortfarande och ha säkerligen blivit alltmera giltiga, alldenstund bostadsbristen tillvuxit sedan den tiden och säkerligen kommer att alltmera ökas. Husägarnes maktställning mot hyresgästerna och möjlighet att utpressa oskäligen hyra blir alltså större och större, såvida inga effektiva åtgärder häremot vidtagas, och i allt flera samhällen blir det nödvändigt att införa den nya hyreslagen. Det är därför, som vi nu våga föreslå — i överensstämmelse med vad som yrkades i ovannämnda motion 1917 — *dels* att gränsen för den obligatoriska giltigheten sättes till samhällen med minst 3,000 invånare, *dels* att vid avgörande av frågan om inordnande av en kommun eller del av kommun under lagen detta må kunna ske, om en tredjedel av de i röstningen om denna fråga deltagande röstat för ett sådant yrkande, *dels* ock att även i andra fall Kungl. Maj:t må kunna förordna om lagens ikraftträdande, i det fall att från ett större antal myndige män och kvinnor, mantalsskrivna inom det område framställningen gäller, genom Konungens befallningshavande i länet inkommit, en motiverad till Konungen ställd anhållan om att lagen skall äga giltighet inom visst område (kommunalt referendum).

Med hänvisning till vad ovan anförts och med betonande av att motionärerna erkänna, att nedanstående förslag till lagtext behöver en sakkunnig omarbetning, som lagutskottet välvilligt torde verkställa, hemställes alltså,

att riksdagen måtte antaga följande ändrade lydelse av § 1 i »Förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskäligen hyresstegring m. m.»

Lagens tillämplighetsområde.

§ 1.

1) Denna lag äger tillämpning i stad, köping och municipalsamhälle, vars mantalsskrivna folkmängd vid 1918 års ingång översteg 3,000 invånare ävensom i annat samhälle eller område, där lagen med vissa bestämmelser mot oskäligen hyresstegring m. m. den 25 maj 1917 är gällande vid denna lags ikraftträdande. Dock må Konungen härifrån kunna medgiva undantag för område med högst 3,000 invånare där sistnämnda lag är gällande vid denna lags ikraftträdande, såframt den myndighet, som utövar kommunens, köpingens eller municipalsamhällets beslutanderätt, därom gör framställning, för vilken avgivits minst två tredjedelar av de i beslutet deltagande.

2) Konungen äger ock förordna, att lagen skall tillämpas i annan kommun, del av kommun, köping eller annat municipalsamhälle, än som i 1 mom. sägs, för så vitt där i större utsträckning förekommer uthyrning av omöblerade lägenheter för bostads-, affärs- eller annat ändamål. Sådant förordnande varder ej meddelat, innan den myndighet, som utövar kommunens, köpingens eller municipalsamhällets beslutanderätt, yttrat sig i frågan, och må meddelas i det fall, att *antingen* tillstyrkande yttrande avgivits av nämnda myndighet *eller* om vid voteringen om yttrandets avgivande inom den beslutande kommunala myndigheten minst en tredjedel av de i beslutet deltagande röstat för tillstyrkande av förslag om lagens tillämpande inom kommun eller visst område av kommun, *ävensom* i det fall att från ett större antal myndiga män och kvinnor, mantalsskrivna inom det område framställningen gäller, genom konungens befallningshavande i länet inkommit en motiverad, till konungen ställd anhållan, i vilken påyrkas, att lagen

skall äga giltighet inom viss stad, köping, municipal-
samhälle, kommun eller del av kommun.

Stockholm den 13 april 1918.

Ernst Hage.

Erik Fast.

L. A. Björklund.

Ivar Vennerström.

C. O. Johansson,
Sollefteå.

Henning Leo.

Helge Bäcklund.

Christian Ericson.

H. Hansson i Mora.

G. W. Hansson, Gårda.

O. W. Lövgren.

Alfr. Werner.

K. J. Karlsson.

Rikard Eronn.
